herpy

GRODOR

Budgett's Frog

Lepidobatrachus laevis

Lepidobatrachus laevis är en bred, platt vattengroda från Gran Chaco i Sydamerika med en mun som fyller nästan hela huvudet. Den ligger på lur i grunt vatten med bara ögon och näsborrar ovanför ytan och sväljer allt den kan övermanna. Arten blir 8-15 cm, ska bo ensam och biter så hårt att det går hål på huden, så den är ett djur att titta på, inte att ta upp.

Familj: Ceratophryidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-15 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-20 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Grävande och semiakvatisk**
Biotop	**Savann, torrskog och våtmark**
Hudgift	**Inget känt**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 30 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 5-23 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodyngel i vatten**
Äggläggning	**I vatten**
Könsmogen	**12 mån.**
Ägg per läggning	**1 400**
Larvtid	**14 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Andra grodyngel**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lepidobatrachus laevis är en kompakt, tillplattad groda med ett enormt huvud som utgör upp till en tredjedel av kroppen och en mun som sträcker sig långt ned längs sidorna. Ögon och näsborrar sitter högt upp, så grodan kan ligga nästan helt under vatten och ändå se och andas. Benen är korta och knubbiga, bakfötterna har simhud, framfötterna inte. Kroppen är grå till mörkt olivgrön med oregelbundna olivgröna fläckar, som blir tydligt rödbruna efter mörkrets inbrott. Undersidan är ljus och utan teckning. Unga djur har ofta ett grönt fält runt ögonen och ned över ryggen, som de flesta förlorar med åldern.

Vuxna djur blir typiskt 9-13 cm från nos till kloak, och enstaka når 15 cm. Honorna är störst. Hanarna blir mindre, ibland bara hälften så stora, och har en lös, blågrå till mörk strupe och parningsvårtor på innersta fingret under förökningstiden. Arten beskrevs av John Samuel Budgett 1899, och artnamnet laevis betyder slät. Släktet rymmer två andra arter, men *L. laevis* är den i särklass vanligaste i terrarier. Djuren i handeln är i dag nästan alltid uppfödda, ofta med hjälp av hormoner.

Bettet är artens egentliga risk. Överkäken har en rad mycket vassa tänder, och mitt på underkäken sitter två stora, tandliknande utskott. Grodan kastar sig mot allt som rör sig, även fingrar, och ett bett gör ont och ger ofta blod. Om den hotas på land reser den sig på sträckta ben, blåser upp sig, spärrar upp munnen och utstöter ett gällt skrik, och hjälper inte det hoppar den fram och biter. I vattnet gräver den i stället ned sig i leran.

Giftig hud är inte dokumenterad hos *L. laevis*, och hudgiftet är därför satt till ingen. Det är inte samma sak som dokumenterad frånvaro, så tvätta alltid händerna efter kontakt med djuret och vattnet. Grodan bör inte tas upp, både på grund av bettet och för att huden är mycket känslig för tvål, kräm och andra rester på händerna.

Utbredning och livsmiljö

Lepidobatrachus laevis är hemmahörande i Gran Chaco, ett förhållandevis torrt område i Sydamerika som sträcker sig från sydöstra Bolivia in i västra Paraguay och söderut i Argentina till provinsen Santa Fe. Arten är vanlig i Paraguay och Bolivia och mer sällsynt i Argentina.

> **Naturlig utbredning:** Argentina, Bolivia och Paraguay.

LIVSMILJÖ

Lepidobatrachus laevis lever i både det torra och det fuktiga Chaco: platt land med torrskog, buskmark och gräsmark, som översvämmas under regntiden och torkar helt ut resten av året. När regnet kommer dyker grodorna upp och samlas i tillfälliga vattenhål och konstgjorda dammar, där de jagar och förökar sig. Bytet är framför allt andra grodor i samma vattenhål samt stora insekter och snäckor vid vattenkanten.

När vattenhålen torkar ut före den kalla, torra vintern gräver grodan ned sig i leran med en hård knöl under bakfoten. Där omger den sig med flera lager torr, avstött hud, en kokong som begränsar vattenförlusten, och ligger i dvala tills det varma regnet återvänder. Exakta siffror för temperatur och luftfuktighet i naturen är inte dokumenterade.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Trots storleken kräver arten inget stort terrarium. Ett vuxet djur klarar sig i ett akvarium på omkring 60 × 30 × 40 cm, och en ung groda på 4-6 cm i omkring 30 × 25 × 25 cm. Höjden betyder litet, för *Lepidobatrachus laevis* klättrar inte, men mer vatten ger stabilare vattenkvalitet. Akvariet ska ha ett lock med nät, för en skrämd groda kan hoppa ut.

Den största delen av botten är vatten, och det ska finnas en plattform eller en sluttning av stora, släta stenar, så att grodan kan gå helt upp ur vattnet. Stenar, drivved, lerkrukor och plaströr ger gömställen och terrasser på olika djup, så att grodan själv kan välja hur djupt den vill vila. Allt i akvariet ska vara för stort för att sväljas: även en stor sten eller en akvariefigur kan hamna i magen och kräva operation. Använd inte grus, småsten eller grov sand. Utan bottenlager är akvariet enklast att hålla rent, men mycket fin, mjuk sand kan användas. Lera och jord sätter igen filtret. Tåliga växter som javaormbunke och flytväxter som grodan kan ligga gömd under passar bra, men grodan gräver och rotar, så konstgjorda växter är enklare.

Håll djuren var för sig och sätt aldrig levande fisk i samma vatten, för de blir uppätna.

TEMPERATUR

På dagen hålls vatten och luft på 24-28 °C och på natten på 20-23 °C. I kallt vatten äter grodan dåligt och blir lättare sjuk, så en termostatstyrd akvarievärmare är nödvändig i de flesta vardagsrum. Grodan kan knuffa loss värmaren när den simmar och gräver, så välj en modell som slår ifrån om den kommer över vattenlinjen.

Värme tål den dåligt. Över 30 °C kan snabbt bli dödligt, särskilt om det saknas vatten eller fukt. Använd en digital termometer i vattnet och en i luften.

I naturen går arten i dvala under den kalla, torra tiden. Om dvala är nödvändig i fångenskap är man inte överens: djur utan årlig dvala får möjligen oftare luftvägsproblem, men dvalen är i sig en belastning och bara för djur i toppform. Se Parring för hur en dvala genomförs.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten hålls på 60-70 %, och det klarar den stora vattenytan nästan av sig själv. Viktigare är god ventilation, för stillastående, fuktig luft ger snabbt bakteriella hudinfektioner. Minst hälften av locket ska vara nät. Sprayning är normalt onödig.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är grodans hem, och vattenkvaliteten är det viktigaste i hela skötseln. Unga djur ska ha 5-8 cm vatten, vuxna 15-23 cm, eller omkring tre gånger grodans kroppshöjd. Arten simmar bra, och upp till 30 cm är inget problem för ett vuxet djur, så länge det finns viloplatser där den kan nå ytan utan att simma.

Använd alltid kranvatten behandlat mot klor och kloramin. Amfibier tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel till akvariet, inredningen eller händerna. Grodan lämnar stora mängder avföring, så ett filter är nödvändigt, men det får bara ge svag ström: ett luftdrivet svampfilter till unga djur, ett invändigt eller utvändigt filter med utloppet spritt genom ett munstycksrör till vuxna. Ju bättre filter, desto färre vattenbyten. Avföring kommer gärna ett par dagar efter utfodring, och den ska sugas upp direkt, följt av ett delvis vattenbyte.

LJUS OCH UVB

UVB är inte nödvändigt för *Lepidobatrachus laevis*. Ljus är heller inte strikt nödvändigt, men ett vanligt akvarierör på 12 timmar om dagen ger en tydlig dygnsrytm och håller växterna vid liv. På natten ska det vara mörkt, för grodan är mest aktiv på kvällen och natten och ligger ofta stilla större delen av dagen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Lepidobatrachus laevis är ett rovdjur och äter allt den kan övermanna. Grundfodret är daggmaskar, syrsor, gräshoppor, kackerlackor och vaxmalslarver, gärna omväxlande med snäckor utan skal. Räkor, sardiner och annan fisk kan ges ibland, men ska värmas igenom för att bryta ned enzymet tiaminas och kylas av igen innan de ges. Gräshoppor och syrsor kan klättra upp på kork i vattnet, medan mjölmaskar lätt drunknar. En upptinad, hårlös babymus kan ges varannan vecka eller mer sällan: mössen är feta, och grodor som får många gnagare blir slöa och överviktiga. Vänta med nästa måltid tills grodan har haft avföring, vilket kan ta 10-14 dagar efter en stor mus.

Unga djur utfodras dagligen med så mycket de vill ta åt gången. De växer snabbt och kan vara fullvuxna efter 6-12 månader. Vuxna får en god måltid 2-3 gånger i veckan. De verkar alltid hungriga, så aptiten får inte styra mängden: en frisk vuxen groda är längre än den är bred. Strö kalk och ett multivitamin med D3 över fodret vid varannan utfodring till ungar och bara vid en utfodring varannan vecka till vuxna med varierad kost.

Utfodra med en lång pincett och ge aldrig foder från handen. Grodan kastar sig upp ur vattnet efter bytet och träffar lätt fingrarna.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Lepidobatrachus laevis är en ensamvarg som ligger stilla i timmar och sedan slår till. Den är mest aktiv på natten. Hanarna ropar med ett högt, skrovligt läte från en plats där de kan sitta med huvudet strax ovanför vattnet.

Håll djuren var för sig. Ungar är mycket kannibalistiska, och sätts flera ihop blir det oftast bara en kvar. Även vuxna djur av samma storlek kan angripa och äta upp varandra.

Grodan är ett djur att titta på, inte ett sällskapsdjur. Hantering skadar den känsliga huden, och bettet är allvarligt. Måste den flyttas, använd en låda eller våta, pudderfria nitrilhandskar, stötta hela kroppen och håll fingrarna borta från munnen. Det upprätta försvarsbeteendet med skrik stressar djuret och får aldrig framkallas för skojs skull.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna blir större än hanarna. Det säkraste kännetecknet är hanens lösa, mörka strupe, som är blågrå till svart och färgas tydligare när han ropar, samt parningsvårtorna på innersta fingret under förökningstiden. Honans strupe är grå till vit. Könet syns lättast genom att jämföra djur i samma ålder. Arten blir könsmogen efter omkring ett år. Honan kan äta hanen, så ett par ska hållas under noggrann uppsikt.

PARNING

Avel utan hormoner är svårt och oförutsägbart. Den följer artens naturliga rytm: en torr, sval dvala följd av regn, mer foder och en regnkammare. Bara friska, välnärda djur får gå i dvala.

Utfodra kraftigt i 2-4 veckor och avbryt sedan utfodringen i omkring två veckor, så att tarmen är helt tom. Sänk vattennivån under 2-3 veckor till 2-5 cm och lägg fuktigt kokossubstrat, torv eller sphagnum i ena änden. Ta därefter bort resten av vattnet och fyll akvariet med lätt fuktigt, lätt hoptryckt substrat till 30 cm djup. Sänk temperaturen gradvis från 20-22 °C mot 15 °C, tills alla djuren har grävt ned sig, och ställ fram en tung, låg vattenskål. Låt sedan substratet torka långsamt, så att grodorna bildar kokong. Kontrollera dem regelbundet, för ett djur utan ordentlig kokong torkar snabbt ut. Dvalan varar från några veckor hos unga djur till flera månader hos äldre.

Väck djuren genom att höja temperaturen 3-4 grader var 3.-4. dag och fukta substratet långsamt med ljummet vatten, som regn som sipprar ned. Kommer grodorna inte upp själva grävs de fram och sätts i 2-3 cm ljummet vatten, där de sprayas regelbundet. De kastar kokongen och kissar mycket, så vattnet ska bytas ofta. Efter några dagar erbjuds lite levande foder, och akvariet fylls gradvis på igen.

Efteråt kommer hanarna i förökningsstämning: strupen hänger löst, parningsvårtorna växer fram, och de ropar med huvudet ovanför vattnet. Honorna måste som regel förberedas längre. För själva parningen sätts djuren i en regnkammare, där äggen läggs i vattnet.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger upp till 1.400 ägg i en samlad klump i grunt, tillfälligt vatten. Det minsta antalet är inte dokumenterat. Någon yngelvård finns inte, och föräldrarna bör tas upp när äggen är lagda.

Grodynglen är rovdjur från första dagen. De har nästan vuxna käkar och en tarm som liknar de vuxnas, och de sväljer bytet helt. I naturen äter de snäckor, insekter, kräftdjur och andra grodyngel, även av egen art. Det blir snabbt skillnad på storlekarna, och de minsta blir uppätna, så grodynglen ska hållas enskilt i små behållare eller sorteras ofta och ha gott om levande foder. En lyckad avel innebär hundratals kannibalistiska grodyngel och ungar och mycket arbete. Foder, vattentemperatur och vattenbyten för grodynglen i fångenskap är inte närmare dokumenterade.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Hur många dagar äggen behöver för att kläckas är inte dokumenterat. Grodynglen utvecklas mycket snabbt och har genomgått metamorfos efter omkring två veckor, innan vattenhålet torkar ut. De nymetamorfoserade ungarna mäter redan 40-50 mm från nos till kloak, och de äter samma sak före och efter metamorfosen.

När frambenen kommer ska vattennivån sänkas, och det ska finnas lätt tillträde till land, till exempel en snedställd sten eller en bit flytande kork. Ungarna ska skiljas åt direkt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade ungarna ska bo var för sig i små behållare med 5-8 cm vatten, en plattform att gå upp på och gömställen. Gruppuppfödning ger förluster, även när ungarna ser lika stora ut.

Ungarna utfodras dagligen med så mycket de vill ta: små syrsor, bitar av daggmask och kackerlackor, beströdda med kalk och D3 vid varannan utfodring. De växer mycket snabbt och kan vara fullvuxna efter 6-12 månader. Flytta dem till större akvarier allteftersom, och använd aldrig grus i botten.

Hälsa och vanliga misstag

Lepidobatrachus laevis är robust när vattenkvaliteten är i ordning. Typiska problem:

- Hudinfektioner vid smutsigt vatten och stillastående, fuktig luft. Tecknen är röd hud, sår och kraftig hudavstötning. Förebygg med filter, vattenbyten och god ventilation.
- Sväljda främmande föremål. Grus, sten och inredning sväljs lätt när grodan slår till efter foder. Tecknen är utebliven

avföring och slöhet, och det kräver ofta veterinär.

- Övervikt och slöhet vid för mycket foder, särskilt gnagare.
- Skelettsjukdom hos unga djur, när fodret inte beströs med kalk och D3.
- Kallt vatten, som gör grodan hängig och dålig på att äta.
- Problem under och efter dvala, om djuret inte var i god kondition, inte bildade en ordentlig kokong eller torkade ut.

Sök en veterinär med kunskap om amfibier om grodan slutar äta utan att vara i dvala, tappar i vikt, får sår eller röd hud eller sväller upp. Amfibier är ofta långt gångna när de väl ser sjuka ut.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.